

Лекції були змістовні, цікаві, академічно виважені, дискусійні, які розкривали нові аспекти II Світової війни, доводили, що Шоа – це нескінченна тема досліджень. Особлива увага зверталася на семінарі темі історії геноцидів, їх порівнянню, ідеології нацистів, еволюції ідеї геноциду. Виступ І. Тарнона задав високий тон семінару. Він відмітив, що геноцид – це справа не лише жертв та катів, а всього людства, і потрібно із масових злочинів виділяти геноцид як самий страшний злочин, підкреслив, що вивчення геноцидів, усвідомлення уроків історії – один із методів усвідомлення відповідальності кожного за мирне співіснування різних націй, етноконфесійних спільнот, «інших» загалом. Детально зупинився на геноциді вірмен в Османській імперії. Надзвичайно вразив професіоналізм Е. Дюма в її дослідженнях геноциду в Руанді, яка показала, що географія геноцидів, які відбувалися в XX столітті охоплює різні регіони світу. Елен проаналізувала причини трагічних подій в Руанді, ще раз засвідчила делікатність сфери взаємин «чужих», а також підтвердила відповідальність держав, які співпрацюють в рамках ООН за захист населення від геноциду, воєнних злочинів, етнічних чисток. Еволюцію ідеї геноциду, різні фази розв'язання «остаточного питання» розкрив у своїй доповіді К. Інграо, який проаналізував методи, які використовували убивці для досягнення своєї злочинної мети («фабрики смерті», «душогубки», знищення природнім шляхом: голод, холод, інфекційні хвороби). Координатор освітніх програм для вчителів Ф. Букара ознайомив слухачів семінару з особливостями єврейського життя до Голокосту. Він продемонстрував унікальну колекцію листівок антисемітського характеру, які являються цінним візуальним джерелом вивчення історії Голокосту. Ніколя Верт висвітлив злочин проти людства на території України до та після Другої світової війни. Акцентував увагу на те, що Голодомор по своїм масштабам може зрівнятися з нацистським режимом. Однак на відміну від вірмен, євреїв, ромів, яких убивці знищували в період світових війн, вбивство голодом українського народу відбулося в мирний час. Це надає Голодоморові ще більшого трагізму.

Відвідуючи «Меморіал Шоа» усвідомлюєш, яку роль має відіграти пам'ять в сучасному світі, вражає, як французьке суспільство, країна, яка не мала таборів смерті і масових вбивств, зберігає пам'ять про жертви Голокосту. На території «Меморіалу Шоа» є архів, в якому зібрані особисті дані про тих, хто був депортований із Франції, в табори смерті, музей, фотодокументи, свідчення очевидців, кам'яна стеля з іменами всіх тих, хто був жертвами Катастрофи, символічна братська могила, в якій палає вічний вогонь. У пригороді Парижа, Дрансі, збережені будівлі, які були транзитним табором для десятків тисяч євреїв – громадян Франції, які в основному відправлялись до газових камер Аушвіцу.

Під час екскурсії в Дрансі прозвучала фраза екскурсовода «Державі дуже важко визнати свою історію». Однак, французькі історики засудили колабораціоністський уряд Петена, діяльність якого є частиною французької історії. Об'єктивна оцінка «неприємного» минулого веде до недопущення трагічних повторень в історії.

«Пам'ять про минуле є необхідним символом сьогоденного і майбутнього життя», підкреслив А. Подольський у своєму виступі «Пам'ять про Голокост в Україні як частина національної історії». У кожному виступі французьких колег згадувався Бабин Яр, як початок масових розстрілів євреїв, однак, в Бабиному яру досі не існує меморіалу пам'яті жертв нацизму, немає жодного державного музею історії Голокосту. Звідси найбільше враження від семінару – це об'єктивне осмислення французьким суспільством своєї історії, збереження і шанування пам'яті про минуле, коли історія – це академічна наука, а не «узгоджена версія» ідеологізованої історії. Досвід європейських країн цінний, його однозначно треба використовувати. Адже у нас, на жаль, існують проблеми взаємодії академічної та дидактичної історії, тобто як знання академічні ретранслюються в знання шкільні.

І поки в суспільстві триває дискусія «яким має бути зміст сучасної історичної освіти», нам, вчителям, вже сьогодні потрібно йти до учнів і нести їм знання. Ці знання не

повинні бути насичені лише сухими фактами, які учні мусять просто запам'ятати. Потрібно вчити учнів зіставляти різні версії подій і явищ, доводити їм, що історія – це не одна-єдина істина, а конкуруючі істини, кожна з яких у певному культурно-історичному просторі функціонує нормально, але коли ці простори перетинаються, вони починають конфліктувати. Тому учні почнуть думати, аналізувати, й історія стане не просто «втвкмачуванням» у голови певних фактів, а системою громадянського виховання.

*Лариса Ковтун, вчитель
історії, методист, директор
Турбівської ЗШ I-III ступенів № 2*